

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Komunistická strana Československa vznikla pred sto rokmi, podľa historika od začiatku presadzovala radikálne názory a riešenia

H. Hrehor: Komunisti verili, že jedine vláda proletariátu napraví všetky nespravodlivosti.

▪ KOŠICE 11. MÁJA 2021

Presne pred sto rokmi sa začala písať história **Komunistickej strany Československa** (KSČ), ktorá významným spôsobom ovplyvnila dejinný vývoj našej krajiny, a to najmä v druhej polovici minulého storočia. Ustanovujúci zjazd strany sa uskutočnil 14. mája 1921. Aké boli dôvody vzniku KSČ? Reaguje **Mgr. Henrich Hrehor, PhD.**, z **Katedry histórie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, ktorý sa venuje problematike politických strán na Slovensku v 20. storočí.

„Vznik komunistickej strany vyplynul z ideologickej nejednotnosti v ľavicovo orientovanom politickom spektre, zosobnenom v Československej sociálnodemokratickej strane robotníckej. Na jednej strane bolo klasické, z pohľadu komunistov umiernené krídlo, ktoré dokázalo presadzovať robotnícky orientovaný program v demokratickom zriadení prvej republiky. Na druhej strane sa čoraz výraznejšie etablovali zástancovia radikálnejších názorov a riešení. Táto skupina politikov bola označovaná ako ľavicoví socialisti, bolševici alebo komunisti,“ pripomína historik H. Hrehor s tým, že radikalizmus komunistov je možné vnímať v niekoľkých rovinách.

„Popri tradičných spôsoboch riešenia sociálno-ekonomických otázok, kde požadovali dôslednú elimináciu súkromného vlastníctva, do popredia dávali celkovú zmenu zriadenia štátu – premenu demokratického zriadenia na takzvanú socialistickú republiku. Zmena pomerov sa mala uskutočniť revolučnou cestou v štýle Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, ktorou prevzali moc bolševici v Rusku. Aj československí komunisti verili, že iba nastolenie vlády proletariátu dokáže napraviť všetky sociálno-spooločenské krivdy a nespravodlivosti. Dogmaticky sa snažili preberať schému riadenia štátu a spoločnosti po vzore Sovietskeho Ruska.“

Jedným z dôvodov vzniku KSČ bol aj nezáujem Československej sociálnodemokratickej strany robotníckej o vstup do medzinárodnej Komunistickej internacionály – Kominterny.

„Komunistická strana sa ako samostatný politický subjekt sformovala na ustanovujúcom zjazde, ktorý sa konal 14. až 16. mája 1921. Vzhľadom na jej radikalizmus, KSČ nebola schopná nadviazať politické partnerstvá, a teda byť súčasťou demokratických vlád prvej republiky. Popri Bohumírovi Šmeralovi sa do popredia čoraz viac dostával Klement Gottwald, ktorý svoju politickú kariéru naplno rozvinul po skončení druhej svetovej vojny a obnovení Československa,“ dodáva historik.

Po prevzatí moci vo februári 1948 začala komunistická strana na území Československa násilne uplatňovať autoritatívne a totalitné metódy riadenia štátu. Ako je možné, že k tomu došlo v krajine, ktorá stála v mezivojnovom období na pomerne pevných demokratických základoch?

„Udalosti a hlavne výsledok druhej svetovej vojny výrazne ovplyvnili pohľad na mnohé dovtedy platné a akceptované spoločenské, ekonomické a politické schémy usporiadania spoločnosti. Nesmierne ľudské utrpenie, materiálne škody a zvrátené predstavy o nadradených rasách spôsobili také veľké rany, že dovtedy politicky ostrakizovaná komunistická ideológia sa odrazu považovala za relevantnú spoločensko-ekonomickú koncepciu vládnutia – jej relevanciu legitimizovali najmä vojenské úspechy Sovietskeho zväzu v boji s nacistickým Nemeckom. Po vojnových útrapách nemalo nič takú cenu ako mier,“ vysvetľuje H. Hrehor.

Z pohľadu komunistov a predstáv vedenia Sovietskeho zväzu sa systém ľudovej demokracie – nastolený v obnovenom povojnovom Československu – javil ako nefunkčný model. Politická moc sa musela kompletne sústrediť v rukách KSČ.

„Februárový prevrat bol iba začiatkom. Popri súdnych procesoch, ktoré mali dôsledne očistiť spoločnosť od kolaborantov s predchádzajúcim režimom, sa do popredia dostávala otázka záujmu budovať novú socialistickú spoločnosť. Jej základom bola bezvýhradná oddanosť komunistickým ideálom a presvedčenie, že novú, spravodlivú a beztriednu republiku je možné budovať iba pod taktovkou KSČ. V zmysle tejto premisy sa vytvorili nové okruhy nepriateľov režimu, rozvracačov republiky, protištátnych živlov, buržoázných nacionalistov až po umelcov, ktorí vo svojich dielach nereprezentovali hmotné úspechy KSČ.“

Historik Henrich Hrehor na záver zdôrazňuje, že počas celej éry vládnutia (1948 – 1990) si KSČ tvrdo a nekompromisne vynucovala úplnú podriadenosť jedinca tejto strane.

„Tak ako neboli zo strany Sovietskeho zväzu akceptované žiadne vychýlenia z promoskovskej línie riadenia štátu, tak neboli dovolené ani vybočenia z koridoru, ktorý vytýčila Komunistická strana Československa.“

▪ SPRACOVAL A MÉDIÁM SPROSTREDKOVAL

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach